

QoL. Vervolgens rapporteert Visser een interessante metastudie: 32 studies die gekeken hebben naar verbetering van HR-QoL na een vorm van behandeling: behandeling verhoogt de HR-QoL-score, maar er worden geen verschillen tussen behandelprogramma's gevonden.

eHealth in the primary prevention of cognitive decline: The Brain Aging Monitoring study

Teun Aalbers, proefschrift Radboud Universiteit, Nijmegen, juni 2016, 221 pp.

Aalbers heeft onderzocht of een website over het verbeteren van 'gezond hersengedrag' (gezonde leefstijl) leidt tot veranderingen bij volwassen Nederlanders en of het cognitieve functioneren betrouwbaar en valide gemeten kan worden met online spelletjes: een digitale hersenfunctiemonitor, genaamd de BAM-COG. Vergelijking van de BAM-COG met traditionele tests liet zien dat met de componenten werkgeheugen, ruimtelijk geheugen en planning voldoende accuraat het cognitieve functioneren gemeten kon worden, een essentiële voorwaarde om met een website het onderzoek te kunnen uitvoeren. Ongeveer drieduizend mensen hadden een persoonlijk profiel gemaakt, waarbij hun leefstijl werd geïnventariseerd met behulp van vragenlijsten en mensen adviezen kregen over hun leefstijl. En na een jaar werd bij ongeveer tweehonderd actieve deelnemers de verandering gemeten in leefstijl en cognitief functioneren. De vooruitgang in leefstijl was beperkt (5%), maar kan volgens Aalbers toch wel relevant zijn.

Lesion-symptom mapping in vascular cognitive impairment

Matthijs Biesbroek, proefschrift Universiteit Utrecht, juni 2016, 207 pp.

De term *vascular cognitive impairment* (VCI) verwijst naar alle vormen van cognitieve stoornissen en dementie waarbij cerebrale vaatschade een rol speelt. Biesbroek probeerde meer inzicht te krijgen in de onduidelijke relatie tussen ernst van vaatschade en cognitief functioneren: welke vaatschade leidt tot welke cognitieve stoornissen? Voor de specificiteit van de cognitieve stoornissen is gebruikgemaakt van de Line of Orientation test en de Figuur van Rey waarbij de imaging data het mogelijk maakten om juist het constructieve element beter in het brein te lokaliseren (geïnteresseerden in de specifieke locaties verwijs ik graag naar het proefschrift). In een volgende studie werd gekeken naar herkenning bij een woordlijst en dan met name naar het verschil tussen gevoeligheid (d-prime) en strategie (beta): ook voor deze parameters werden onderscheiden anatomische substraten gevonden. Door semantische en fonemische vloeiendheid te vergelijken kon Biesbroek laten zien dat de anatomische substraten voor deze zaken deels overlappen, maar ook deels taakspecifiek zijn. In een tweede reeks studies is vooral gekeken naar wittestofaandoeningen en lacunaire infarcten. Wittestofaandoeningen en lacunes in de fasciculus longitudinalis superior zijn vooral van belang voor stoornissen in executief functioneren. De volgende studie was uitgevoerd bij een groep van 167 patiënten die in Singapore naar een geheugenpoli waren verwezen. Ook hier werden belangrijke en specifieke wittestofaandoeningen en lacunes gevonden die de ernst van de cognitieve stoornissen bleken te kunnen voorspellen. In de laatste studie werd in plaats van met MRI

gewerkt met Diffusion Tensor Imaging en ook met deze scantechiek kon worden aangetoond dat wittestofaandoeningen leiden tot cognitieve stoornissen en dat locatie van de aandoening van belang is voor de aard van de uitval. Uit deze studies blijkt dat de aard en ernst van de cognitieve stoornissen samenhangen met de plaats waar de wittestofaandoeningen gelokaliseerd zijn.

Development and validation of a composite endpoint as a quality indicator in elderly care

Cynthia Hofman, proefschrift Radboud Universiteit, Nijmegen, mei 2016, 176 pp.

Binnen het in 2008 gestarte Nationaal Programma Ouderenzorg zijn meer dan 125 innovatieve projecten gestart. Hofman heeft een instrument ontwikkeld om de effectiviteit van die projecten in kaart te brengen. Het instrument heet 'The Older Persons and Informal Caregivers Survey-Minimum DataSet' (TOPICS-MDS) en bestaat uit vragenlijsten voor zorgvrager en mantelzorger. Het is samengesteld door experts uit de regionale zorgnetwerken ouderen. Van ongeveer zestig projecten zijn data verzameld van 43.000 ouderen en negenduizend mantelzorgers. In haar proefschrift beschrijft Hofman de ontwikkeling en validering van één score, gebaseerd op een gewogen combinatie van scores uit de TOPICS-MDS, en zij noemt die TOPICS CEP (*composite endpoint*). Met andere woorden: is er een score voor algemeen welbevinden te formuleren waarin acht deelgebieden (zoals lichamelijke gezondheid, pijnervaringen en cognitieve problemen) zijn samengevoegd? Hofman presenteerde aan 124 ouderen en 76 mantelzorgers vignetten, korte beschrijvingen van het leven van een denkbeeldige per-

soon, waarbij de kwaliteit van leven moest worden beoordeeld. Leeftijd blijkt een belangrijke factor voor het bepalen van preferentiegewichten van domeinen. Mensen waarop de vignetten waren gebaseerd (interne beoordeling) waarden hun kwaliteit van leven anders dan mensen die het vignet als verhaal te lezen krijgen (externe beoordeling). Mantelzorgers en patiënten kijken ook anders tegen kwaliteit van leven aan dan zorgverleners: de laatste groep hecht meer belang aan factoren als chronische aandoeningen en functionele beperkingen, terwijl zorgverleners meer belang hechten aan pijnbeleving, sociaal functioneren en ervaren kwaliteit van leven. Dit kan erg belangrijk zijn bij de keuze voor waar een behandeling zich op zou moeten richten. Tot slot is de validiteit onderzocht door de TOPICS CEP te vergelijken met soortgelijke scores bij een zeer grote groep personen uit meerdere projecten. De resultaten laten zien dat de TOPICS CEP bruikbaar is.

Health status of older migrants in the Netherlands: Cross-cultural validation of health scales

Özgül Uysal, proefschrift Universiteit van Amsterdam, september 2016, 168 pp.

De vrij algemene vlag van de titel dekt een meer specifieke lading: een project waarin de validiteit van een vertaling van een eenzaamheidsschaal en depressieschaal worden geanalyseerd en waarin ook een nieuwe dementiescreeningstest is ontwikkeld, vooral voor gebruik bij thuiswonende oudere Turkse, Marokkaanse en Surinaamse migranten. Het project werd bekend onder de titel: 'Symbol: Systematic testing beholding other languages'. Hoofdstuk 1 gaat in op de sociaal-medische kenmerken van de genoemde migrantenpopulatie. In hoofd-